

Pensionsutfästelse med begränsningsklausul

Av fil. lic. Erik Hahr

I sin artikel *Om pensionsstiftelser med otillräckliga medel* i förra numret av denna tidskrift har Henrik Hessler kritiserat införandet av bestämmelsen i 3 § andra stycket 1961 års pensionsstiftelselag. Lagrummet ifråga lyder: "Lämnar arbetsgivaren utfästelse med villkor att pension skall utgå i den mån pensionsstiftelsens medel förslå därtill, är villkoret ogiltigt, och arbetsgivaren svarar för sin utfästelse utan avseende å villkoret." Hesslers huvudtes är, att det finns ett starkt legitimt behov av en dylik "begränsningsklausul". Jag skall åtminstone inte just nu diskutera frågan, huruvida diskvalificeringen av begränsningsklausulen i och för sig är riktig eller inte utan avvaktar vad potentiella försvarare av införandet av restriktionen i lagen kan ha att anföra. Låt mig bara framhålla, att en anställd knappast kan bli förd bakom ljuset av en utfästelse av ifrågavarande innehåll. Den är ju så vagt formulerad, att den i och för sig inte säger någonting alls. Den anställde har därför all anledning att ställa sig skeptisk och ett krav från hans sida på tolkning och närmare precisering innan utfästelsen mottages kan inte vara stötande för arbetsgivaren. Klausulen synes m.a. o. såsom harmlös i vart fall kunna tolereras. Ävenledes må påpekas, att bestämmelsen i fråga strängt taget inte hör till ämnet för lagen, som ju är pensionsstiftelsernas verksamhet.

Vad jag emellertid här närmast ville

taga upp var dels hur begränsningsklausulen bör tolkas och dels hur spärrregeln fungerar när man har att göra med utfästelser innefattande dylika klausuler.

I tolkningsfrågan framlade jag ett förslag i Svensk Skattetidning 1956. sid. 121 och 122, som synes ha accepterats.

Finns det endast en pensionär och ingen ännu inte pensionerad med fordran på grund av utfästelse, bör (enligt förslaget) pensionen betalas med fulla beloppet så länge det finns medel i stiftelsen. (Fordran på grund av utfästelse har den, vars utfästelse innefattar fribrevsrätt.) Finns det däremot utom pensionären ännu inte pensionerade anställda med fordran på grund av utfästelse, måste pensionens och fordringarnas värde fastställas genom försäkringsteknisk beräkning (kapitalvärdesberäkning). Visar det sig härvid, att förmögenheten i stiftelsen vid beräkningstillfället är mindre än summan av de olika kapitalvärdena, får samtliga förmånsbelopp och alltså även pensionen reduceras i erforderlig grad.¹ Hur det sedan förfares om det finns mer än en pensionär är utan vidare klart.

Kapitalvärdet av en utgående pension avtar med pensionärens växande ålder, i utfästelse ingående fribrev växer med tjänstetiden, kapitalvärdet av fribrev växer till dess pensionsåldern nås, beståndet av pensionärer och anställda förändras, stiftelsens kapital förändras likaså. Det är därför tydligt, att nämnda försäkringstekniska beräkning bör ske vid *varje* tillfälle då pensionspost skall utbetalas. Det är därför även tydligt, att vid otillräckliga medel en begränsningsklausul i ut-

¹ Reduktionen av andra förmånsbelopp än pensionens har givetvis endast räknemässig betydelse.

fästelserna är ett svårhanterligt instrument för arbetsgivaren och att dess utslag är nyckfullt för arbetstagarna och pensionärerna.

Vad sedan frågan om spärregelns funktion vid utfästelser med begränsningsklausul beträffar, så har assessor Fries hos ÖÄ och jag härutinnan haft några samtal, varvid det visat sig, att vi var överens om följande. Det förutsättes att medlen är ”otillräckliga. Är de tillräckliga saknar klausulen betydelse.

1. Föreligger endast pensioner och utfästelser med begränsningsklausul, kan man alltid och oavsett stiftelsens förmögenhet taga gottgörelse för utbetalda pensionsposter, reducerade som ovan sagts. Efter gottgörelsens tagande har man nämligen ännu alltid ”kvar medel tillräckliga att täcka pensionsreserven”. Pensionsreserven är alltid lika med förmögenheten. I själva verket är ju pensionsbeloppen icke kända, utan de bestämmes med utgångspunkt från förmögenheten. (Man skulle därför kunna säga, att stiftelsemedlen egentligen inte är ”otillräckliga”.)

2. Finnes pensioner och utfästelser både med klausul och utan klausul, måste, för att gottgörelse över huvud skall få tagas för pensionsposter, överskott finnas i förhållande till pensionsreserven för de icke klausulförsedda pensionerna och utfästelserna. Det är endast detta överskott som i nämnda fall utgör de medel som skall ”förslå” till de klausulförsedda.

3. För att gottgörelse skall få tagas för *andra utgifter* än pensionsposter, t. ex. för ATP-avgift, måste överskott finnas i förhållande till pensionsreserven för *alla* pensioner och utfästelser, varvid man i fråga om de klausulförsedda skall utgå från *fulla* pensionsbeloppen.

Har taxeringsnämndens beslut eller taxeringslängden vitsord?

Av förste taxeringsinspektör Eric Sjölin

Under ovanstående rubrik återgavs i föregående nr av denna tidskrift ett utslag i kammarrätten där denna förklarade, att den underrättelse som ett dödsbo erhållit om att ortsavdrag tillerkänts desamma med 3.840 kronor ansågs väga tyngre än den omständigheten, att i taxeringslängden icke införts något ortsavdrag alls.

Det torde nog icke vara någon överdrift att påstå, att utslaget väckt förvåning bland dem som praktiskt sysslat med taxering. En taxeringsnämnds beslut får sitt uttryck i vad som införts i taxeringslängden och det är denna som underskrives av nämndens ordförande och av därtill utsedda ledamöter av taxeringsnämnden. I nämndens protokoll intages väl också regelmässigt en paragraf vari uttalas, att nämnden beslutat åsätta taxeringar på sätt framgår av taxeringslängden. Av referatet framgår icke på vad sätt dödsboet erhållit underrättelse om taxeringsnämndens beslut men man kan väl förmoda att detta skett genom en avvikelseblankett eller på annat liknande sätt.

En sådan underrättelse måste emellertid anses endast som en ren expedition av taxeringsnämndens ordförande och torde omöjligen kunna förtaga taxeringslängden dess betydelse.

Om det i taxeringsnämndens protokoll skulle ha intagits en särskild paragraf om att dödsboet tillerkänts ett visst